

Syn og retningsliner

for

Det Vestlandske Indremisjonsforbund

*Samrøysta godkjent og vedteke av
Det Vestlandske Indremisjonsforbunds
hovedstyre 14. mars og rådsmøte 16. mars 1953*

INNHALD:

	Side
Innleiing	7
Lovene	8
I Om vedkjeningi	10
II Om tilhøve til kyrkja	13
III Om nådegåvene	18
IV Om dåpen	19
V Om nattverden	37
Slutningsord	43

Frå ymse stader innan vårt arbeidsfelt har det i dei siste år kome spurnader til hovudkontoret om syn og retningsliner for Det Vestl. Indremisjonsforbund.

Styret har difor funne det rettast å koma med ei utgreiing i så måte. I denne utgreiing har vi først teke med loven for Forbundet. Vidare har vi teke med sentrale utklipp og utgreiingar frå ordsiftet om desse spørsmål frå gjennombrotstidi då Forbunds-synet vart forma. Desse innlegg er dagsaktuelle, og vi vonar det vil tena til å gjeva noko av den klårleik som mange ynskjer, og dermed også den arbeidsro som vi treng.

Innhaldet har desse hovudpunkt: I Om vedkjenningi, II Om tilhøve til kyrkja, III Om nådegåvene, IV Om dåpen, V Om nattverden.

§ 1.

Forbundet er dei samskipnader, fellesforeiningar, krinsar og lokale lag som melder seg inn i det. Det sender kvart år melding til hovudstyret om si verksemd og tal på lokallagi.

Kvar samskipnad hev rett til å varveitsla sine egne saker og kalla sine egne arbeidarar.

§ 2.

Forbundet er hovud- og sentralorgan for dei innmelde lagi, og hev til *fyremål* å vera til sams studnad og hjelp i arbeidet for Guds rike i folket vårt.

Forbundet byggjer på Guds ord og vedkjenningi til den evangelisk-lutherske kyrkja.

§ 3.

Forbundet vil fremja dette fyremålet soleis:

- a) Med å senda ut arbeidarar som skal forkynna Guds ord, elska fram nådegåvone og vitja gamle og sjuke.
- b) Med å gjeva ut Forbundsbladet, bøker og skrifter.
- c) Gjennom kristelegt sosialt arbeid og kristelegt skulearbeid.

Forbundet vil i alt sitt arbeid og yrke fremja god broderånd og skynsemd millom det arbeidande kristenfolket.

§ 4.

Årsmøtet vert halda kvart år på den stad og til den tid siste årsmøte gjorde vedtak om.

Med på årsmøtet er:

- a) *Utsendingar* frå lokallagi. — Frå kvart lokallag kan det møta 2 utsendingar, men hev eit lag meir enn 200 lagslemer, kan det møta 1 utsending for kvart påbyrja nytt hundrad, likevel ikkje meir enn upp til 10. Både ungdomslag og kvinnelag (Finnmarksforeiningar) kan senda 2 utsendingar kvar.
- b) Dei *styreslemene* i samskipnadene, fellesforeiningane og krinsane som møter.
- c) *Forbundsstyret*.

Forbundsstyret kallar saman omframstårsmøte når minst $\frac{2}{3}$ av styreslemene krev det.

§ 5.

Årsmøtet gjer sine *vedtak* med vanlegt fleirtal. Står røystene likt, skil ordstyraren. Men til å gjera brigde i Forbundslovene trengst det $\frac{2}{3}$ av dei avgjevne røystene.

Årsmøtet hev fyre årsmeldingi frå styret og rekneskapene, og elles dei sakene som styret legg fram. Det gjer dei val som trengst.

Vil nokon ha ei sak fram på årsmøtet, må ho vera send Forbundsstyret minst 3 månader fyre møtet.

Berre lag som er med i Forbundet og Forbundsstyret kan koma med framlegg til lovbrigde. Eit brigde må ikkje stå i strid med ånd og tanke i § 2.

§ 6.

I Forbundsstyret sit 7 mann, minst 4 av dei må bu utanfor Bergen. Dei hev ei tenestetid på 2 år. Kvart år vel årsmøtet skiftevis 3 og 4 styrelemer, og dertil 5 varamenn med 1 års tenestetid. Styret vel seg imil-lom formann og varaformann.

§ 7.

Styret legg fram for årsmøtet årsmeldingi og rek-neskapene, og elles dei sakene som skal fyre på års-møtet. Likeeins set styret i verk dei vedtak årsmøtet gjer. Styret bind Forbundet rettsleg. Det står fyre arbeidet som Forbundet driv og aktar på Forbunds-baten i samsvar med lovene og dei vedtak årsmøtet gjer.

I

OM VEDKJENNINGI

Lovene seier at «Forbundet byggjer på Guds ord og vedkjeningi til den evangelisk-lutherske kyrkja».

Når dei som skipa Forbundet så samrøystes ville byggja det på denne vedkjening, hadde dei ei *mei-ning* med det.

I dette læresyn hadde dei sjølve fått ei klår frelse-oppleving og -frigjering i Kristus. Difor meinte dei at denne vedkjening var det beste uttrykk for frel-sesopenberringi i Bibelen.

Dei ville at Forbundet ikkje skulle kastast fram og attende i dei mange lærdoms stormver som melder seg. Det skulle stå seg mot den rasjonalistiske og liberale teologi, og det skulle tåla dei reformerte innverknadene i folket, utan indre kløyving.

Forbunds-arbeidarane skulle forkynna i tale og skriv ei lære som ville vinna inn i eit folk med evangelisk-luthersk kristendomsopplæring.

Dei var overtydd om at ved Guds vilje vart Forbundet til, og ved hans vilje fekk det denne vedkjenningi.

Om kor høgt dei sette vedkjenningi, kan vi lesa i «Sambaandet» 27. mai 1899 av Andreas Lavik:

«Men hvad skal vi nu med denne bekjendelse,» siger mange. «Bekjendelsen kaster vi fra os.» Og så griber de bibelen, holder den i veiret og raaber: Her er min bekjendelse! Dette høres saa slaaende. Man kan da vel ikke have nogen bedre bekjendelse end bibelen, Guds eget ord. Og mange lader sig fange paa denne maade. Det maa være en rigtig hellig mand eller kvinde, som intet vil have med menneskelig bekjendelse at gjøre, men alene med Guds ord.

Men nu er sagen den, at intet menneske kan løfte bibelen iveiret og sige med sandhed: Her er min bekjendelse. Bibelen er nemlig intet menneskes bekjendelse. Den er Guds tale til menneskene. Der lægger Gud frem hele sitt raad og alle sine foranstaltninger til menneskeslegtens frelse. Der aabenbarer han sig selv og underviser os om, hvad vi skal tro og gjøre. Kort sagt, der taler Gud med os. Ingen har derfor ret til at lægge haanden paa bibelen og sige: Dette er min bekjendelse. Vel den, der aabner øre og hjerte for Herrens tale gjennem ordet og kommer med dette sindelag og denne bøn: Herre min Gud, her taler du til mig og aabenbarer dig selv for mig,

hjælp mig ved din Helligaand at høre din tale og være dig lydig!

Bekjendelsen, den er derimod udtrykket for, hvorledes den kristne har forstaaet og troet Herrens ord. Og selv den, der forkaster alle kirkesamfunds bekjendelser, kan dog ikke holde sig selv fri fra bekjendelse. Thi idet han skal fremlægge og anvende Herrens ord, saa kommer hans bekjendelse om, hvorledes han forstaar og opfatter ordet. Hvad han derfor klandrer andre for, det gjør han sig selv skyldig i.

Naar nu bekjendelsen er udtrykket for, hvorledes den kristne har modtaget, forstaaet og troet Guds ord, saa er der ingen grund til saa udendvidere at kaste væk kirkens bekjendelse. Den er jo ikke bare udtryk for den enkeltes opfatning, men den er frugten af Guds folks bøn, erfaringer og arbeide med Guds ord gennem lange tider. Kirkens bekjendelse er ogsaa for det meste fremstaaet og udviklet i trængselstidene, da, naar de kristne led og stred for sin tro og maatte ofre alt for at beholde Guds ord og det evige liv. I slige tider pleier Guds folk at trænge dybere ind i evangeliets velsignede sandheder end ellers og faa en særegen naade fra Gud til at omsætte hans vilje baade i bekjendelse og liv. Der er derfor al grund til at være varsom med at kaste fra sig frugten af Guds folks bøn, lidelse, tro og arbeide, og mene om sig selv, at man i en haandevending skal forstaa alt bedre. Der er al grund til alvorligt at prøve sig under slige forhold, om man virkelig ledes af Guds aand og det sind, som er ret for Gud.

Det er sandt, at al bekjendelse maa prøves i Guds ords lys. Men gjælder dette den bekjendelse, hvorom den kristne kirke samler sig, hvormeget mere gjælder det da ikke den enkelte, der forkaster kirkens bekjendelse og kommer med sin egen opfatning af skriften. Da er der isandhed den sterkeste opfordring til ogsaa for alvor at undersøge, om den stemmer med Guds ord. Gjør den det, da er det vel. Men foreløbig er der grund til at have fuldt saa megen tillid til kirkens bekjendelse som til den enkeltes opfatning.

På eit lekmannsmøte i Ålesund tala dåverande statsingeniør Johs. Solem om «Er der nogen mangel i den almindelige forkyndelse, der har frembragt den usunde hellighetsfølelse i vår tid?» Etter dette grundige foredraget vart der ein god samtale, referert i «Sambaandet» den 18. mars 1899:

«I den efterfølgende samtale ble der blandt andet fremhevet: Den falske hellighetsbevegelse kunde godt komme, uten at det behøvede at være nogen mangel i forkyndelsen. En av årsakene til at den så lett utbredte sig i våre dager, var slaphed likeoverfor bekjendelsen.»

I vår tid er det mindre kristendomskunnskap enn det var for 50 år sidan. Når dei då meinte at det var så naudsynleg med ei klår vedkjenning, må vi meina det di meir. Vi meiner at tidi er så utflytande på mange måtar, at vi alle må halda fast på vedkjenningi, så Forbundet både i stort og i smått kan halda stø kurs.

II

OM TILHØVE TIL KYRKJA

I lovene som vart vedtekne den 19. oktober 1898, den dagen Forbundet vart skipa, står det i § 5:

Forbundet vil i sin virksomhet så langt som mulig stille seg i støttende og samarbeidende forhold til innehaveren av det kirkelige embedet.

Med denne paragrafen er det sagt to ting:

For det første står Forbundet *ikkje* «i støttende og samarbeidende forhold til det kirkelige embedet». Forbundet arbeider i Den norske statskyrkja, men ikkje *under* denne kyrkja. Med det er Forbundet ein fri og sjølvstendig organisasjon, som ikkje har noko med det kyrkjelege embetet å gjera.

For det andre stiller Forbundet seg «i støttende og samarbeidende forhold til innehaveren av det kirkelige embedet», — «så langt som mulig».

Om dette har Andreas Lavik skreve fleire artiklar i «Sambaandet».

Den 6. februar 1898 heldt han eit foredrag i Bergens Indremisjon, noko av programtalen for Forbundet: «Hvorvidt bør indremisjonen indordnes under det kirkelige embedet.» Der kom han inn på nyrasjonalismen som sigla opp i dei åra, og sa m. a. (etter referat i «Sambaandet» 9. sept. 1899):

Naar vi ser alvorligt på disse forhold, da maa det siges, at det blir mer end betænkeligt at overgive indremissionen i pres-
ternes og theologernes hænder. Det maa fraraades. Skulde vi
gjøre det og rationalismen trænge ind ogsaa i indremissionen,
som den nu trænger ind blandt theologerne, da saa det enda
mørkere ud for vort folk i kristelig henseende, end det for nær-
værende gjør.

Om den truande presten personleg, sa han:

Og her maa man ikke lade sig lede af, at der i en menighed er en bekjendelsestro og saavidt mennesker kan dømmes troende og nidkjer prest. Det er vel noget af det mest umodne og uforsigtige, lægfolk kan gjøre, naar de gaar og taler saa:

Vi har saadan snil, troende prest, skulde vi ikke sætte ham til leder! Og saa gaar de hen og ordner sig paa den maade, at presten skal være selvherskeren baade i bestyrelsen og som formand. Om nogen tid er den prest borte og de faar en anden af et ganske andet sind og andre meninger. Men efter den ordning, som de har givet sin forening, er ogsaa han selvskreven.

Har man en prest i menigheden, som vil arbejde sammen med lægfolket, saa stødt ham, tag ham med i arbeidet, vælg ham i bestyrelsen, om han dertil har tid og er skikket. Og det skal være til velsignelse.

Men gaa ikke hen for hans skyld og læg eders indremission ind under embedet.

I eit ordskitte med «Ældre lægmand» som skreiv i «Vestlandsposten» om kor ukyrkjeleg Forbundet var, skreiv Andreas Lavik i «Sambaandet» 28. febr. 1901 m. a.:

Indremissionen i vort land vil opretholde den faste stilling, som den har indtaget, idet den ud fra det almindelige prestedømme hævder lægfolkets ret til at tale Guds ord, udnytte naadegaverne og styre sin egen indremissionsgjerning. Den vil fastholde frelsessandhederne saaledes, som de efter Guds ord er forstaaet og fremlagt i vor bekjendelse. For dette vil vi kæmpe. Og maa vi tage tørn fordi vækkelse, omvendelse, aandeligt liv i Gud og dette livs ytringer modarbeides eller mistænkeliggjøres, saa gjør vi det, fordi det er ret for Gud. Her har indremissionen store opgaver og den vil prøve at være fuldt vaagen og beredt til den kamp, som maatte paakræves.

Men vort ønske og vor stræben er på denne grund at faa samarbeide med indehaverne af det kirkelige embede. Og hvem af os har ikke kjendt den store glæde, som det giver, naar dette kan ske i fuld forstaaelse. Kan det ikke altid ske i fuld forstaaelse, saa er vi glad, naar det gaar fredeligt.

Om same sak skreiv han 4. jan. 1902:

Det vestlandske indremissionsforbund har i sin gjerning efter evne stillet sig paa den gamle evangeliske enheds grund, paa ordets og bekjendelsens grund og ønsker at arbeide i broderlighed.

Den 29. juli same året skreiv han:

HVEM SKAL LEDE INDREMISSIONSARBEIDET?

Det kunde synes overflødig ofttere at nævne denne sag. Men for den, som blir kjendt med forholdene rundt omkring, viser det sig, at det er nødvendigt nok.

Der, hvor indremissionsarbeidet ikke ledes af indremissionsvennerne selv, men lægges ind under embedet, der sygner det hen, der er det døende. Det gjentager sig stadigt paany.

Og det værste er, at om lægfolket i den kreds, hvor embedet har faaet ledelsen, baade havde evne og vilje til at gjøre noget, saa staa ledelsen dem iveien. De staa der bundne og kan ikke komme til.

Skal de begynde et arbeide ved siden af, da heder det straks, at de splitter og sønderriver.

For den kjære freds skyld lader de saa arbeidet ligge.

En ledelse, som staa iveien for arbeide, det er værre end alt andet.

Der er nogle punkter, som maa holdes fast og som indremissionsfolket ikke kan fravige.

De troende maa selv styre indremissionsarbeidet og vaage over, at det drives med kraft og i den rette aand. Er presten med i dette arbeide som en broder iblandt brødre, da er det velsignet og hans naadegaver kommer til anvendelse som de andre troendes evner og gaver.

Indremissionsarbeidet maa drives i troskab mod Guds ord og vor evangelisk lutherske bekjendelse. Den regel vil vi fastholde.

Saalangt det staa til indremissionsvennerne, stiller de sig i indremissionsgjerningen i broderligt og støttende forhold til

embedets indehaver, saasant han udfører sit arbeide i troskab mod Guds ord og bekjendelsen.

Arbeidet i Guds rige skal udgaa fra den troende flok, have sine rødder der og ledes derfra, idet ogsaa gaverne til at styre og lede tages i brug.

Men naar vi fastholder dette, da skal ikke det føre til, at vi ikke agter presten i hans gjerning. Vi vil agte ham, bede for ham og støtte ham, saalænge han arbeider paa sandhedens grund.

Men ledelsen af indremissionsarbeidet, den overdrages ikke til det offentlige embedes indehaver, den maa de troende beholde.

Dette samarbeidet med den truande presten fekk eit godt uttrykk i samhøvet mellom Andreas Lavik og B. A. Lindeland. Gjennom mange, mange år fekk desse to brødre i Herren arbeida saman, til stor glede for kristenfolket. Etter dei lange turane dei hadde i 1900 frå Flekkefjord til Stavanger-kanten, skreiv Lavik i «Sambaandet» den 22. sept. s. å.:

Særlig velsignelse er der med at presten og lægmanden kan drage gennem menigheden i inderligt samarbeide. Aa, for en vinding! Jeg ser det mer og mer paa denne reise, af hvilken overordentlig stor betydning det er.

Og her (i Flekkefjord prosti) gaar det mer og mer i den retning. Maa alle troende prester legge vind paa det.*

Det er klårt at Lavik ikkje skifta syn i denne sak. Sjå berre kva han skriv i bladet den 11. mars 1911:

Ja, indremissionen maa bevares selvstændig og virke kraftig. Men det betyr ikke, at den vil stille sig i opposition enten til presten eller kirken. Tvertimod. Den vil arbeide inden kirken og glæder sig over enhver troende prest, som med alvor gir sig

hen i arbeidet for sjælenes frelse. Den kan ikke gaa ind under embedet selv der, hvor der er troende prester. Kristenfolket maa selv faa lede denne gjerning, som de har faaet af Herren. Men den vil broderligt samarbeide der, hvor den finder forstaaelse og kjærlighed fra prestens side.

Maa Gud fremdeles faa velsigne og bevare vor indremission.

III

OM NÅDEGÅVENE

Det vestlandske indremisjonsforbund vart til i kristenfolket ved det grunnsyn at Herren kallar dei personreidskap han vil ha i dei ymse arbeidsgreiner i sitt rike. Og dei personar han kallar, dei rustar han ut med dei givnader og krefter dei treng. Forbundet har vakse fram or det åndelege kravet om dei frie nådegåvene, og det ser ei av dei største oppgåvene sine i å verna om og fremja desse.

Difor har Forbundet alltid teke omsyn til nådegåvene hjå dei som vart kalla til arbeidarar — leke og teologar.

OM DÅPEN

Både innan den lutherske og den reformerte kyrkja er der nyansar i synet på dåpen. Mellom dei reformerte skifter synet mest. Nokon vil ingen dåp ha, andre vil ha barnedåp, og andre att vaksendåp. Innan den lutherske kyrkja hevder ein at dåpen i kristne land må høyra til barnestadiet. Men dei ortodokse meiner at dåpen er det einaste atterfødingsmedel. Pietistane meiner at det i den djupaste grunn er berre Ordet som er atterfødingsmedel, men at det kjem til oss både i dåpen, saman med vatnet, og i forkynninga. Rasjonalismen hevdar at dåpen ikkje har noko med atterføring å gjera.

Då så å seia alle desse læresyn gjorde seg gjeldande ved hundreårsskiftet og i tida etter, måtte leiarane i Forbundet tolka kva line Forbundet ville fylgja.

Det sto då fast frå første stund, at dei og i dåpssynet bygde på den lutherske vedkjenning. Den 17. februar 1906 skreiv Andreas Lavik:

Lad mig ogsaa nævne uenigheden om, hvad der er luthersk lære. Det troende lægfolk, her vest iallefald, har i det store og hele holdt fast ved katekismen, naar der var spørgsmaal om sakramenterne. Men saa blir de vidne til, at der strides saa fillerne fyker, om hvad der er luthersk, hvad Luther har lært og hvad bekjendelsesskrifterne lærer.

Andreas Lavik har rett, når han hevder at det truande lekfolket her vest har halde fast ved Luthers katekisme. Vi ser andre stader kva han meiner med

uttrykket «i det store og hele». Det kunne nemleg gjera seg gjeldande ulikt syn på kva tolking katekismen skulle ha. Både dei ortodokse og pietistane hevda at dei bygde på katekismen. Og nå syner leiarane i Forbundet at dei held seg til det pietistiske synet, det som er lagd fram i Erik Pontoppidans bok: «Sannhet til gudfryktighet».

I mange artiklar der dei kjem inn på den forderva syndetilstand hjå det faldne mennesket, syner dei kor heilt dei heldt seg til det pietistiske synet.

Om dette seier Pontoppidan:

283. Hvor mange slags synd er det i alminnelighet?
To slags, den arvelige og den gjørlige.

284. Hva er den arvelige synd?
Naturens vanart, dype fordervelse og onde tilbøyelighet, som omtales i det tiende bud.

285. Hvorfor kalles den arvelig?
Fordi den er medfødt som en ond arv fra Adam.
Rom. 5, 12. Synden kom inn i verden ved ett menneske.
Salme 51, 7. Se, jeg er født i misgjerning, og min mor har unnfanget meg i synd.

286. Hva er den gjørlige synd?
Alle onde tanker, ord og gjerninger, som skyter fram av arvesyndens fordervede rot som onde frukter.

287. Er det like stor synd å forsømme og å la være å gjøre det gode som å gjøre det onde?
Ja, i sannhet.

Jak. 4, 17. Den som altså vet å gjøre godt, men ikke gjør det, han gjør synd.

288. Hvor mange slags gjørlig synd er det i det hele?
To slags, skrøpeligheitsynd og ondskapssynd.

289. Hva er skrøpeligheitsynd?

Når en sann kristen, som av hjertet er syndens fiende, feiler av uvitenhet, ubetenksomhet, overilelse eller lignende, men så ved Åndens tukt i samvittigheten straks merker sin synd, hjertelig angret den, søker tilgivelse hos Gud og søker å bedre seg.

Gal. 6, 1. Om òg et menneske blir overlistet av noen synd, da hjelp ham til rette, dere åndelige, med saktmodighets ånd.

Jak. 3, 2. Vi snubler alle sammen i mange ting.

1. Joh. 1, 3.

290. Hva er ondskapssynd?

Når et menneske med vitende, vilje og velbehag gjør det onde eller lar være å gjøre det gode og framturer med det.

1. Joh. 3, 8–10. Den som gjør synd, er av djevelen; for djevelen synder fra begynnelsen. Dertil er Guds Sønn åpenbaret, at han skal gjøre ende på djevelens gjerninger. Hver den som er født av Gud, gjør ikke synd, fordi hans sæd blir i ham, og han kan ikke synde fordi han er født av Gud. På dette kan Guds barn og djevelens barn kjennes; hver den som ikke gjør rettferdighet, er ikke av Gud, heller ikke den som ikke elsker sin bror.

Joh. 8, 34; 2. Pet. 3, 4; 4. Mos. 15, 30.

380. Hvordan gikk det til med våre første foreldres syndefall?

De lot seg forføre ved djevelens list til å ete av kunnskapens tre, som var det eneste Gud strengt hadde forbudt dem.

381. Var da dette så stor synd?

Ja, i sannhet. For den besto ikke bare i den utvortes ting å spise av eplet, men især i at deres hjerter av fri beslutning vek fra Gud for å følge sin egen, verdens og Guds fiendes —

djevelens – vilje. Og det til tross for at de ennå var i en tilstand da gudsbildet ga dem fullkommen kraft til å motstå alt ondt.

382. Hva ble da følgen av dette første syndefall?

Alt ondt. Tapet av gudsbildet, og i stedet for det den avskyelige likhet med Satan og trelldom under ham med fordervelse både for sjel og legeme. Kort sagt: Døden både åndelig, legemlig og evig.

1. Mos. 2, 17. På den dag du eter av det, skal du visse-
lig dø.

383. Hvordan har da synden særlig ødelagt menneskets sjel?

1) Den har formørket forstanden, som i menneskelige ting er blitt halvblind og i guddommelige ting helt blind, ja tilbøyelig til alle villfarelser og falske meninger om det som hø-
rer Gud til.

2) Den har røvet viljen dens hellighet og gjort den fiendsk mot Gud.

3) Den har voldt forstyrrelse i begjæringene, i sinnets følelser og tillike i sanvittighetens fred.

Rom. 8, 7. Kjødets attrå er fiendskap mot Gud.

Efes. 4, 18; 1. Kor. 2, 14.

384. Hvordan har synden særlig ødelagt menneskets legeme?

Den har gjort det syndig, nødlidende, forkrenkelig, dødelig og underlagt utallige smerter.

385. Har det falne menneske i sin naturlige tilstand ingen fri vilje til det gode?

Ikke til det åndelige gode, som er ham ganske imot. Men han har likevel fri vilje til naturlig gode ting og utvortes gode øvelser som å lese, synge og gå i kirke.

386. Er da gudsbildet ved synden helt tapt og borte?

Ja.

387. Får vi det aldri igjen mer?

Jo, Guds barn som gjenfødtes og fornyes til dette bildet, får det igjen. Her på jorden visstnok ennå bare ufullkomment, men i himmelen skal de bære det helt fullkomment.

388. Har alle mennesker del i dette første syndefall?

Ja, i sannhet.

Rom. 5, 12. Liksom synden kom inn i verden ved ett menneske, og døden ved synden trengte gjennom til alle mennesker fordi de syndet alle.

På denne bakgrunn kan vi skyna kor naudsynleg det var for dei å hevda at og borni må få lut i nåden i Jesus Kristus. Og dei fann at og i dette spørsmål gjev Pontoppidan den beste løysing.

653. Hva gagn har vi av dåpen?

Vi får syndenes forlatelse i dåpen. Den frir oss fra dødens og djevelens makt. Vi får det evige liv når vi tror dette Guds ord og løfte.

Guds ord og forjettelse lyder slik:

Mark. 16, 16. Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Men den som ikke tror, skal bli fordømt.

655. Hvilket onde er det første dåpen befrir oss fra?

Fra synden. Vi får forlatelse både for arvesynden og den synd vi gjør selv. Vi blir fritatt for syndens straff, og syndens makt og velde blir dempet i den dømte — ved Kristi kraft. Men syndens rot blir ikke tatt helt bort.

Rom. 6, 4. Vi ble begravd med ham ved dåpen til døden, forat liksom Kristus ble oppreist fra de døde ved Faderens herlighet, så skal også vi vandre i et nytt levnet.

656. Hvilket annet onde befrir dåpen oss fra?

Fra døden. For alle lidelser og den siste avskjed herfra er ikke til straff og skade for døpte, troende kristne. De er til gagn, et velsignet kors og en salig inngang til det evige liv. Og den åndelige og evige død har tapt all sin makt over dem.

1. Kor. 15, 55—57. Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier? Gud være takk som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!

657. Hvilke tredje onde befrir dåpen oss fra?

Fra djevelen. Han taper sin makt i dem som ved dåpen føres over fra mørket til lyset, fra satans makt til Gud.

658. Men har ikke Kristus fridd oss fra synden, døden og djevelen? Hvorfor regner en da at dåpen bringer denne befrielsen?

Fordi dåpen er det middel vi kommer i samfunn med Kristus ved, og får del i hans velgjerninger.

Gal. 3, 27. For dere, så mange som er døpt til Kristus har ikledd dere Kristus. Rom. 6, 3—4.

659. Hva er det gode dåpen bringer oss?

Evig liv og salighet. Dette følger nødvendigvis med syndenes forlatelse hos de døpte og troende kristne.

Mark. 16, 16. Den som tror og blir døpt, skal bli frelst; men den som ikke tror, skal bli fordømt.

661. Blir da alle de som er døpt salige?

Nei, ikke alle. Men de døpte som tror. For Kristus sier at hver den som ikke tror, han skal bli fordømt, selv om han er døpt.

664. Hvordan kan vann utrette så store ting som å fri menneskene fra synd, død og djevel og gi dem det evige liv?

Vannet i seg selv kan ikke gjøre det, men Guds ord som er i og med vannet, — og troen som griper og tilegner seg det ord som er lagt til vannet.

For uten Guds ord er vannet bare vann og ingen dåp. Men etterat Guds ord er blitt forenet med vannet, er det dåp: Et nådens og livets vann og et bad til gjenfødelse ved den Hellige Ånd, som Paulus sier om dåpen i brevet til Titus i det tredje kapitel:

Etter sin miskunn frelste han oss ved badet til gjenfødelse og fornyelse ved den Hellige Ånd, som han rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser, forat vi, rettferdiggjorte ved hans nåde, etter håpet skulle bli arvinger til det evige liv. Det er et troverdig ord.

665. Hvorfor kalles dåpen et bad til gjenfødelse?

Fordi *dåpen* er gjenfødellesmidlet for de unge, liksom *ordet* for de gamle.

666. Men hvorfor kalles dåpen et bad, eller vannbadet i Ordet?

Det er et bilde. For liksom nyfødte barn blir badet og stelt for legemlig urenhet, så renses sjelen ved dåpens bad fra syndens vederstyggelighet.

1. Pet. 3, 21. Dåpen er ikke avleggelse av kjødets urenhet, men en god samvittighets pakt med Gud.

672. Hvordan skjer det da at et menneske faller ut av sin dåpspakt?

Det kan skje på to måter:

1) Enten på en fin og ubemerket måte ved falsk sikkerhet. Det skjer når en glemmer sin dåpspakt som årene går, står imot den Hellige Ånds virkning, forsømmer bønningen og den rette omgang med Guds ord, unnlater å våke over sitt hjerte og kjempe mot de åndelige fiender. Når ens sinn slik etterhånden skikker seg lik med denne verden, blir det verdslig, forfengelig, lite åndelig, ja kjødelig. Foreldrene er ofte den viktigste årsak til en slik utvikling. De fremmer den ofte til og med med vilje og iver.

Hebr. 3, 12–14; Rom. 12, 2; 1 Joh. 2, 15–17;

Jak. 1, 27–4, 4.

2) Eller på en grovere og mer merkbar måte når en henfaller til åpenbare og utvortes ordskaps- eller falskhetssynder.

Efes. 4, 29–30; Es. 3, 16, osv.

673. Er det da ikke mer nåde i vente for den som har brutt sin dåpspakt?

Ja, når han omvender seg og tror. For i nådens tid kaller Gud alle syndere til omvendelse.

Jer. 3, 1. 6. 7; Es. 55, 6. 7; Esek. 33, 11; 2. Pet. 3, 9.

674. Skal da den som vil omvende seg, bli døpt omigjen?

Nei, på ingen måte. For den pakt som er brutt fra menneskets side, står ennå ved makt fra Guds side. Og hans troskap blir ikke gjort ugyldig ved menneskenes vantro.

675. Hva er da den omvendelse hvorved en synder igjen kommer under nåden og inn i den gode samvittighets pakt?

Å omvende seg er av hjertet å kjenne, føle, angre og hate sine tidligere synder. Ja, det er å hate hele sin syndige naturs elendighet, lengte inderlig etter Guds nåde i Kristus og fatte et alvorlig forsett om å forbedre sitt liv.

691. Kan dåpspakten her også være til trøst og trossstyrkelse for en synder?

Ja, i høy grad. For da pakten alltid står fast fra Guds side, så står nådens dør åpen for den synder som omvender seg og søker nåde. Ja, Gud står hele dagen med utstrakte kjærlighetens armer for å ta imot og favne de bortkomne sønner som kommer hjem igjen til faderhuset.

Luk. 15, 20; Es. 65, 1–2; Rom. 2, 4; 5, 20;

1. Tim. 2, 4.

Ein ser av grunnsynet i mange artiklar at leiarane avviste det såkalla ortodokse dåpssynet: at der er atterfødning berre i dåpen, og at *alle* døypte må reknast for Guds born. Dette rekna dei for ei lære som ikkje

hørde heime i evangelisk kristendom, ei lære som tek ifrå Ordet den makt og det mandat det har fått. Den beste løysing og her fann dei i Pontoppidans forklåring:

692. Blir da en synder gjenfødt igjen når han omvender seg etter at han har tapt den første nåde han fikk da han ble gjenfødt i dåpen?

Ja, hver omvendelse fra døde gjerninger og vekkelse til nytt liv er en ny fødsel.

693. Men er da ikke dåpen det eneste gjenfødelsesmiddel? Nei, Ordet har samme kraft og virkning.

1. Pet. 1, 23. Dere som er gjenfødt, ikke av forgjengelig, men uforgjengelig sæd, ved Guds ord som lever og blir.

«Sambaandet» har ei mengd artiklar om dette synet på dåpen. Alt i 1899 hadde Andreas Lavik ikkje mindre enn ein serie på 8 artiklar om det. Her skreiv han m. a.

17. juni 1899:

Naar vi læser opmærksomt saadanne steder i Guds ord, som uomtvistelig omhandler daaben, da synes ogsaa en anden ting at fremgaa klart af disse steder. Og det er dette, at Gud tilbyder og bringer mennesket frelse gennem daaben.

Her nemner han Ap. gj. 2, 38; 22, 16; Gal. 3, 27 og 1. Pet. 3, 21, og held fram:

Her ser vi, at Gud i daaben tilbyder og bringer syndernes forladelse, aftvætter fra synden, meddeler den Helligaand med alle hans gaver og fører os ind i Jesu Kristi samfund. Med andre ord, daaben *frelder*, som Petrus udtrykker det.

Naar et saa stort og omfattende udtryk kan bruges om daa-

ben som dette, at den *frelser*, da er det selvfølgelig af den grund, at den tilbyder og bringer samfund med Jesus. Der er jo ikke frelse i nogen anden. Der er ikke givet noget andet navn under himmelen end Jesu navn, hvori der er frelse.

Etter å ha understreka kor stort det er at han frelser, seier han vidare:

Saaledes møder Gud os baade i daaben og i ordet og tilbyder sin rige og uforskyldte naade. Thi det maa dog ingen mene, at det er bare i daaben, at Gud tilbyder os disse sine velsignede gaver. Han gjør det samme i ordet. Han tilbyder og giver den Helligaand og syndernes forladelse, liv og salighed ved ordet ligesaavel som ved daaben. «Vær frimodig, dine synder ere dig forladte.» Der skjenker han syndernes forladelse ved ordet. Og ordet omskaber hjertet og bringer det i samfund med Jesus. «I ere gjenfødte ikke af forkrænkelig, men uforkrænkelig sæd ved Guds ord, som lever og bliver evindelig.» Og den Helligaand gives ved hørelsen af Guds ord ligesaavel som ved daaben. «Da Peter endnu talte disse ord, faldt den Helligaand paa alle dem, som hørte ordet.» Ap. gjer. 10, 44.

Gud har nemlig ikke bundet sig til ett middel, hvorved han tilbyder sin frelse og giver den til dem, som tror. Men da skal heller ikke vi gaa hen og mene og handle anderledes, end Gud underviser os derom i sit ord. Naar han tilbyder og giver sine gaver gjennem daaben, saa skal ikke vi gaa hen og sige: Ja, men saa kan han ikke gjøre det samme ved ordet og omvendt. Vi skal derimod se Guds store naade og miskundhed derigjennem, at han paa flere maader og ved flere midler tilbyder og skjenker os sine gaver.

Nu er der mange, som endog tager det letsindigt med dette og siger: Kan der være to slags gjenfødelse, to slags frelse, to slags midler osv. Endog menneskene kan gjøre en og samme ting paa forskjellig maade og ved forskjellige redskaber. Men Gud skal endelig være saa liden, udygtig og indskrænket, at

han ikke har mer end en maade og et middel. Han skal være ringere end sin egen skabning. Dette er saare usselt og ringe tænkt om Gud og ingen bør inlade sig paa at mestre Gud paa denne maade. Der er kun en frelser, en midler mellem Gud og menneskene, en vei til livet. Dette har Gud sagt os bestemt og klart nok. «Den, som har sønnen, har livet, den, som ikke har Guds søn, har ikke livet.»

Den 1. juli 1899 held Andreas Lavik fram med stykket om dåpen. Her taler han om dåpen og trua, serleg det framhaldande trueslivet, og seier m. a.:

Derfor gaar det heller ikke an for nogen at fortrøste sig paa det, at være døbt, dersom man ikke tror og tilegner sig det, som Gud tilbyder og skjænker i daaben: Syndernes forladelse, liv og salighed. Thi skulde det gaa an at fortrøste sig paa det at være døbt uden en stadig tilegnelse af det, som Gud tilbyder og skjænker, da maatte daaben være et tryllemiddel og ikke et naademiddel. Derfor se enhver, der paaberaaber sig daaben og det at være døbt, vel til, om de ogsaa tror, saaledes at hjerte og sind derved er knyttet fast til Frelseren og forsager verden og dens væsen, ellers gavner sandelig ikke daaben dem til salighed. Den bliver uden den stadige tro og tilegnelse kun en sovepude, hvorved den ubodfærdige og vantro trøster sig til sin egen sjæls fordærvelse og evige ulykke. Det er nemlig ikke bare saa i vore dage, at der er mange, som afviger fra Guds ord, saa de ikke ser eller endog fornægter, hvad Gud efter sit klare ord tilbyder og skjænker i daaben. Men der er kanske ligesaa mange, som gjør daaben til et tryllemiddel istedet for et naademiddel saaledes, at det at være døbt er det samme som at have faaet nøglen til himlen, hvorledes det forresten står til. Daaben er deres trøst i livet og daaben er deres trøst i dødsstunden, uden at de ved noget om, enten de med hjertets tro har tilegnet sig den Herre Kristus, som er daabens herlighed og i hvis navn de er døpte. Men det er paa det groveste at misbruge daaben, naar man saaledes sætter den istedet for

den Kristus, som i daaben møder os som vor frelser og saaledes gjør daaben til tryllemiddelet, som skal aabne himmeldøren istedet for at modtage midleren Jesus, den eneste, i hvis navn der er frelse, og i hvis navn vi derfor ogsaa døbes.

Derfor maa det staa fast, at hvo som tror og bliver døbt, han skal blive salig. Og alene den, som bliver ved i troen at tilegne sig Guds naade, har gavn af daaben som af ordet. Efter det maa enhver prøve sig.

Gud hjælpe os at undfly farerne baade for at ringeagte daaben og fornegte, hvad Gud gennem den tilbyder og skjænker og at gjøre daaben om til et tryllemiddel, og sætte den i midlerens sted.

Den 22. juli 1899 skriv Andreas Lavik om dåpen og barnet m. a.:

Da vor Herre og Frelser indstiftede daaben, udtalte han intet om voksnes daab eller barnedaab. «*Gaar derfor hen og gjør alle folk til disiple, idet I døbe dem i Faderens, Sønnens og den Helligaands navn, og lære dem at holde alt det, jeg har befalet eder.*» Befalingen er her ganske almindelig og omfatter uden undtagelse alle dem, der skal være Jesu disiple.

Hverken Jesus eller hans apostle omtaler noget steds enten kun voksne skal døbes eller ogsaa børn. Baade befalingen om at døbe og undervisningen om, hvad daaben gavner og virker er holdt ganske almindelig.

I den allerførste tid efter aandens udgydelse og den kristne kirkes grundlæggelse saaledes som vi har beretningen herom i Apostlernes gjerninger og delvis i brevene, hører vi mest om voksnes daabe, hvad der jo er naturligt, da det netop var det missionerende og grundlæggende arbejde, som da paagik. Dog har vi ogsaa fra den tid meddelelse om, at hele familier, altsaa baade store og smaa uden undtagelse døbt. Saaledes ser vi, at Lydia og hendes *hus* blev døbt, ap. gj. 16, 15, ligesaa stokmesteren og alle hans, ap. gj. 16, 33 m. fl.

Spørgsmaalet er da: Hvem skal saa døbes? Guds ord svarer

ikke saaledes: De voksne skal døbes. Heller ikke saaledes: Børnene skal døbes. Men baade Guds ord og vor bekvendelse i samklang hermed svarer, at troen er det som betinger, at daaben kan blive til velsignelse. *Hvo som tror og bliver døbt, han skal blive salig.* Her er ikke spørgsmaal om alder, men om sindets beskaffenhed. Hvor sindet er modtageligt, der vil Herren faa komme og velsigne enten det er børn eller voksne. Derfor ser vi, hvor harm Jesus blev, da disiplene vilde forhindre, at børnene førtes til ham for at han skulde lægge hænderne paa dem og velsigne dem.

Hvor der er et saadant sind, der er daaben paa sin plads.

At dette sind findes hos børnene, det hører vi af Jesus selv:

«Sandelig, sandelig siger jeg eder: Uden at I omvende eder og blive som børn, komme I ingenlunde ind i himmeriges rige.» Mat. 18, 3.

«Sandelig, sandelig siger jeg eder: Hvo, der ikke annammer Guds rige som et lidet barn, skal ingenlunde komme ind i det.» Mark. 10, 15.

Johannes den døber er blandt andre et slaaende vidnesbyrd om, hvorledes det lille barn er modtageligt. Alt fra moders liv af blev han fyldt med den Helligaand.

Overalt, hvor Jesus taler om eller handler med børn, kommer dette frem. Derfor ser vi ogsaa, hvor nidkjær han er ligeoverfor de smaa: «Hvo som forarger en af disse smaa, som tror paa mig, ham var det bedre, at der var hængt en møllesten om hans hals og han var sænket i havets dyb.» Mat. 18, 6.

Her udtaler jo Jesus ligefrem, at de smaa, børnene, tror paa ham. Og han vil ingenlunde taale, at disse smaa forarges.

For di børnene har dette sind og Guds aand er dem nær og bereder deres hjerter, derfor er det ret af os, at vi gjør med børnene som den kristne menighed i det store og hele har handlet med de smaa lige fra den første tid af, at vi bærer dem hen til Jesus og lader ham velsigne dem og meddele dem sit liv og sine gaver, idet de døbes i den treenige Guds navn.

Den 29. juni 1899 skriv Andreas Lavik om dåpen og den kristne oppseding, m. a.:

Naar børn døbes, da maa det være med det for øie, at de ogsaa opdrages i troen på Jesus. Her kommer Jesu alvorlige ord ret til anvendelse:

«Hvo, der forarger en af disse smaa, som tro paa mig, ham var det bedre, at der var hængt en møllesten om hans hals, og han var sænket i havets dyb.»

Dette held han fram med i ein artikkel den 5. aug. 1899:

Lad det først og fremst staa fast for dig far og mor, som ønsker at opdrage dit barn for Herren: Mit barn er døbt til Kristus, det er hans eiendom og himmeriges rige hører det til. Himmeriges rige hører det til, det er grundvolden. Hvor vel-signet er det ikke med fuld tryghed at faa se paa sine børn paa denne maade, at himmeriges rige hører dem til, at de er døbt til Kristus og har iført Kristus. Mit barn er et himmeriges barn, et Guds barn.

Men dette samme barn har ogsaa roden og spiren i sig til det onde. Det er ingenlunde uskyldigt i den forstand, at der intet andet er i det end godt.

Nogle taler saa begeistret om det lille barn som en ren og uskyldig engel. Andre taler igjen om barnet omtrent som det var en liden djævel. Ingen af delene er rigtig. Barnet er indforlivet i Jesus og har hans naade og er derfor et Guds barn. Men i barnets kjød bor ikke mere godt end hos de voksne. «I mig, det er i mit kjød, bor intet godt.» I den fordærvede natur, som barnet har faaet i arv ligger spiren og anlæggene i rigeligt maal til det onde. Og netop fordi barnet har betingelserne for at blive baade ondt og godt, derfor har opdragelsen en saa afgjørende betydning, derfor er forældrenes ansvar saa stort.

Den 26. aug. 1899 skriv Andreas Lavik om dåpen og forkyndningi m. a.:

For alting lad da basunen give tydelig lyd og kom ikke kun med nogle vage talemaader om at vende tilbage til daaben.

Det gaar godt an at forkynde, at den bortkomne skal vende tilbage til den Gud, der tog imod ham i daaben og det hjem, som han da fik. Thi det er det store, at Gud tog imod os som børn i daaben og gav os et faderhjem hos sig. Og naar den forlorne søn er gaaet bort, saa længes faderen efter, at han skal komme tilbage til det forladte hjem og indtage sin plads igjen. Derfor er det ret at formane de bortkomne at vende tilbage til sin fader.

Men det gaar ikke an at prædike slig, som en prest gjorde engang:

«Der staar ikke noget i fortællingen om den forlorne søn om Jesus. Den forlorne søn kom tilbage til faderen. Saaledes skal de bortkomne komme til sin daab, saa er de i det gamle faderhus.»

Jesus faar nok være med, skal der blive frelse af. Det er ikke frelse i nogen anden og der kommer ingen til faderen uden ved ham.

Derfor faar der prædikens omvendelse og tro på den Herre Jesus, om en fortabt synder skal komme tilbage til faderhuset og faa pladsen ved det dækkede bord og vinde igjen de tabte rettigheder. Her klages der ikke ganske uden grund paa forkyndelsen hos enkelte inden vor kirke.

Naar der skal prædikens omvendelse og tro på Kristus, da faar man ikke lade disse sandheder flettes av i svage og undvigende talemaader og i en brug af daaben, som kan blive mere end skjæbnsvanger.

Men paa den anden side vogte enhver sig vel for at ringe-agte eller nedsætte Jesu egen befaling og indstiftelse og for-dølge noget af det, som ordet vidner om daaben.

Og fremfor alle ting vil jeg i den forbindelse advare imod dette letsindige, at reise daabsspørgsmaalet paa den maade, som

desværre sker, at man fremholder for dem, som er døbte i den treenige Guds navn, at det ingen daab er. At dersom de ikke modtager den eller den gjendaab, saa er de ikke døbte. Mange gaar sønderrevne i sit indre paa grund af, at dette er blevet foreholdt dem.

Endnu værre er de farne, der har modtaget gjendaaben, ikke har fundet, hvad der var forespeilet dem eller som de søgte og som enten er komne i tvivl paa alt eller ogsaa er komne ind paa, at de har syndet og drevet spot med det hellige.

Gid de, som er gjendøbere, vilde lade være at reise daabs-spørgsmaalet paa den maade, gid de vilde lade være at sønderrive baade de enkelte hjerter og broderforholdene ved uforstandig og uforsvarlig fremfærd i dette stykke. Og her maa sunde og forstandige kristne være paa vagt og hjælpe de svage.

Om daaben har der været stridt i lange tider inden kristenheden og saa vil det vel ogsaa blive.

Men den, der enfoldigt vil tro ordets klare vidnesbyrd om, at Gud ogsaa ved dette middel skjænker sin aand og sin frelse, den, som vil anvende dette til trøst for hjertet og kraft til seier over synden, den vil have velsignelse af daaben.

Ogsaa her skal vi erfare, at den finder velsignelse, som søger den.

Mange gonger kjem Andreas Lavik inn på dette synet i dåpsspørsmålet. Vi kan berre peika på desse artiklane: Den 11. nov. 1905 skreiv han den då vidgjetne artikkelen om «Kristus som dåpens herlighed». Den 18. nov. s. å. skreiv han om «Døbt til Kristus». Den 14. april i 1906 dreiv han attende det påstandet at lekfolket hadde Johannes Ording sitt rasjonalistiske dåpssyn. Den 19. sept. s. å. skreiv han om «Forkyndelsen av gjenfødelsen» og bar fram dei same tankane. Såleis kunne vi halda fram; men vi meiner at dette skulle vera dokumentasjon nok.

Vi veit alle, at dåpsspørsmålet vart serleg aktuelt med Albert Lunde. I okt. månad 1902 kom han til Bergens indremisjon, saman med S. O. Modalsli. Der vart det ei stor vekking. Men samstundes med vekkingi kom den alvorlege motburden: Lunde var oppatt-døyppt som vaksen i Amerika. Fleire av prestane reagerte sterkt, og indremisjonsfolket hadde lett for å slå lag i den saki. I styret for Bergens Indremisjon vart det ei kvass kløyving. Då det over nyår vart spørsmål om å kalla Lunde til Bergen att, var det formannen, T. Frønsdal, som avgjorde saki for Lunde med dobbeltrøysti si.

Det var formannen i Forbundet, sokneprest Grimnes, som reiste kampen for alvor. Han var med og kalla Lunde første gongen, men var imot no. *Det var ettermøta han mislika mest.* Ikkje det at folk stogga att og søkte hjelp i sjelesorg hjå forkynnarane, men det at så mange interesserte dissentarar fekk lov å hjelpa dei. Og dissentarane prøvde «å fiske i rørt vann». Dei var overlag venlege og imøtekomande og ba dei sorgfulle sjelene inn til møte hjå dei, for å få «noe mere». Lunde og Modalsli kom med amerikanske metodar, og dei metodane høvde ikkje inn i det norske lekmannsmiljøet, meinte han.

Det indre motivet for Grimnes i denne saki var utan tvil det sterke og konsekvente syn han hadde på den lutherske vedkjenning. Ut frå det synet kom synet på ettermøta og dissentarane.

Av to grunnar tok Andreas Lavik ei onnor stode til Lunde enn Grimnes.

For det første galdt det Lunde som utvald reid-skap, send av Gud. Han hadde ei stor nådegåva som vekkingsforkynnar, og han hadde hug til indremisjonsarbeidet. Så klårt hadde Gud vedkjent seg arbeidet åt Lunde, at kvar munn fekk teia. Anden og situasjonen forma ettermøti. Søknaden var så stor, at leiarane vann ikkje hjelpa alle åleine.

For det andre galdt det Lunde si stoda til dåps-spørsmålet. I det prinsipielle synet på vedkjenningi var Lavik samd med Grimnes, — og i dåpssynet. Men med Lunde måtte det gjerast eit unnatak! Den reinaste samvitsnaud dreiv han som nyfrelst til å ta vaksendåpen, men det var også alt. Ikkje gjekk han inn i noko dissentarsamfunn, ikkje ut or statskyrkja. Og *ikkje nemnde han dåpsspørsmålet, ikkje i tale, samtale eller skriv*. Når dåpssynet vart det store hinder, var det ikkje frå Lunde, men frå motparten.

Den 22. april 1905 skreiv Andreas Lavik ein lang artikkel om «Vækkelsen og Albert Lunde», — m. a.:

Lunde er gaet ud fra et indremissionshjem med stærke rødder tilbage i den haugianske bevægelse. Han er ikke traadt ud af vor kirke og vil ikke gå, før man støder ham ud.

Lunde ønsker at arbeide i indremissionen eller ogsaa sammen med indremissionsfolket. Og hvor de stænger for ham, gaar han alligevel ikke til andre samfund, men leier eget lokale. Daabsspørgsmaalet lar han fuldständig ligge.

Soga fortel oss kor kvass og lei denne striden vart i styret både for Bergens Indremisjon og for Forbundet. Ja, for Forbundet såg det ut til å enda med kata-

strofe. Men Gud leia alt ut or dette uføret og fram til vidare vokster for Forbundet.

Det var Andreas Lavik sitt syn som sigra. Sidan 1905 skal det vera Forbundet sitt prinsipielle syn. Lavik, Lindeland, Frønsdal og Solem fylgde det konsekvent. Hadde ein utvald reidskap frå Herren eit noko anna syn på dåpsspørsmålet enn det lutherske, kunne han som unnatak verta brukt i Forbundet på eit vilkår: Korkje offentleg eller privat, i tale eller skriv skulle han arbeida for sitt syn. Det er ærleg manns ferd å teia med det, når Forbundslovene hevdar eit anna syn.

V

OM NATTVERDEN

Vi vil ikkje taka oppatt saga om den store nattverdstriden her i landet. Den striden tok offentleg til i 1906 på årsmøtet til Den vestlandske broderingen og enda i 1913 med loven om frigjeving for nattverden i Den norske kyrkja.

Viktug for oss er å hevda den stoda som Forbundet tok ved årsmøtet i 1907 i Egersund:

Solem vart vald til ordstyrar, og las klaga som var komen «fra en del indremisjonsvenner i Bergen angående Forbundets forhold til kirkereform-spørsmålene

og nadverdspørsmålet». Med dette vart saki gjeven til ordskifte. Og det synte seg snart at Forbundet sto kløyvt i to luter med sterke menn på baa sider. Etter mange og harde timar vann dei seg fram til eit resultat som i farten ser ut til å vera det mest uventa ein kunne tenkja seg. Men ser vi nøgnare etter, vil vi finna kor *sakleg* alt gjekk for seg, og kor dei *elska* Forbundet. Det var ingen som ville Forbundet til livs. — Difor galdt det å finna fram til den løysing som høvde med framgong for Guds rike i mellom dei:

«Med hensyn til nadverdspørsmålet, om hvilke spørsmål meningene er delte innen indremisjonsfolket, da må det være oppgaven fra begge sider at vise fordragelighet, så de forskjellige standpunkter ikke skal bli til splid og splittelse.»

Til dette skal vi merka oss:

1.

For det første galdt striden *ikkje* nattverdens vesen og verknad. Om det spørsmålet var alle samde. Her sto dei på den lutherske vedkjennings grunn.

Nattverden er eit nådemiddel til helging for Guds folk. *I, med* og *under* elementi: brødet og vinen får ein Jesus lekam og blod. Nattverden vert eit måltid til minne om Jesu død for oss, eit måltid der vi vitnar for alle at vi høyrer han til, og eit måltid der vi gleder oss saman med han og med alt Guds folk. Men

nattverden er noko meir enn dette. Som påskemåltidet skulle syna at lammet var dødt til utfriing og liv for folket, skal nattverden syna at Guds lam døydde for oss til frelse og æveleg sæla. Han talar til oss om blodet som rann på Golgata til soning for alle våre brot. Men nattverden er noko meir enn dette óg. Det er eit reisemåltid, der vi er reiseklar til å fara gjenom verdsnatti og dødsnatti inn til den nye morgonen heime hjå Herren, der den store nattverd tek til. Nattverden er eit styrkemåltid for Guds folk, til personleg helging og innsats i Guds rike.

Men gjennom alt har vi alltid lagt serleg vekt på at nattverden er eit samfunnsmåltid. Såleis skreiv Andreas Lavik den 2. mars 1907:

Alle, som har et nogenlunde bibelsk syn, ved, at nadveren er indstiftet for de troende. Det er sine disciple, Jesus vil samle om sig ved nadverbordet.

Nadveren er ikke noget vækkelses og omvendelses middel. Den er de troendes maaltid.

I nadveren mødes de troende med sin frelser og brudgom og han mødes med dem slig som han har hengivet sig for dem og hengiver sig til dem.

Det er et gjensidigt møde til den inderligste forening til et saligt samvær.

«Jeg har hjertelig længtet efter at æde dette maaltid med eder,» sa Jesus hin første gang. Han siger det samme idag.

«Dette er mit legem.» «Dette er mit blod.» Det er altsaa Kristus selv, de troende modtager.

Og i Kristus har de samfund med hverandre. Derfor er nadveren ogsaa et samfundsmaaltid.

Nadveren er baade Kristusmeddelende og samfundsopbyggende.

Ud fra dette vil det forstaaes, hvor uforsvarligt det er at kalde folk i fleng op til nadverbordet.

Nei, folk må ikke kaldes op ifleng. Da maa der dog heller være tugt. «Udrenser den gamle surdeig.»

Den vantro er hverken skikket til at modtage Jesu legeme og blod eller at være et lem paa Kristi legeme. Nadveren er ikke for den vantro hverken i den ene eller anden retning. Han er ikke skikket for samfundet hverken med Jesus eller hans folk.

Derfor er det aldeles feilagtigt, naar det saa ofte fremholdes, at de, som gaar til nadveren, ikke skal bryde sig om hvem der gaar sammen med dem.

Jeg kan dog ikke ville æde samfundsmaaltid med en ugudeligg og vantro. Ved nadverbordet er man et samfund, et levende, bekjendende samfund, som forkynder Kristi død. Passer et vitterligt vantro og ugudligt menneske i dette samfund?

Hvor den har ødelagt denne lære om, at man ikke skal bryde sig det mindste om, hvem man nyder nadveren sammen med. Det er jo en fornegtelse af, at nadveren er et samfundsmaaltid og en bekjendelse af Frelseren.

Dette er en hellig og alvorlig sag. Og man kan ikke affeie den med slagordet: *I vil jo en ren nadvermenighed! Men den faar I aldrig!*

I sandhed, ethvert levende Guds barn ønskede vel en ren nadvermenighed.

Og det ikke blott i den forstand, at de, som deltager i nadvermaaltidet var troende mennesker, men ogsaa i den forstand, at hvad der maatte være de troende imellem blev opgjort, før de æder sammen.

Imidlertid ved vi, at dette naaes ikke under de nærværende forhold. Men derfor kan vi dog ikke kaste overbord Guds ords formaning om at udrense den gamle surdeig.

Alt i 1900 heldt B. A. Lindeland foredrag om dette i Ålesund. Etter foredraget hadde dei leidande

brør der ein god samtale om nattverdens vesen og verknad. Om samtalen skriv «Sambaandet» den 8. des. 1900:

DISKUSJONEN

Foredraget paahørtes med spændt opmærksomhed. Alle talere var enige med indlederen i, at nadveren er et samfunds- og styrkelsesmaaltid for den, som er sig bevidst at være overgangen fra døden til livet, samt at Guds folk bør flittig gjøre brug af dette velsignelsesrige naademiddel.

Ligesaa betonedes enstemmigt, at nadveren er ikke noget gjenfødende middel, som mange gjør det til. Kun daaben og ordet gjenføder. Dette maate særlig lægges vekt paa i forkyndelsen og den private sjælepleie. Flere ansaa indledningsforedraget som et forløsende ord i rette tid, nu da det bibelske ord blir mere og mere tilhyllet med fornuftgrunde.

2.

For det andre er å merke seg at striden galdt nattverdens *rette bruk*. Og her er Egersund-vedtaket såleis forma at Forbundet godtok både den kyrkjelege og den frie nattverden, som like rette. Reint praktisk stiller Forbundet seg nøytralt i nattverdsspørsmålet og let den einskilde truande gjera klårt for seg kva han etter sitt samvet vil praktisera: anten baa formene eller berre den eine.

Alt den 9. mars 1907 skreiv Andreas Lavik såleis:

NADVEREN TILHØRER DEN TROENDE MENIGHED

Da Jesus indstiftede nadveren, overgav han den ikke til en enkelt stand til forvaltning, og han knyttede den hellerikke til noget enkelt sted.

Han gav nadveren til sine disciple, til sin troende menighed. Nadveren som alle naadens midler, gaver og goder er givet til Herrens menighed og til ingen anden.

Paulus skriver til Korintierne: Thi jeg har modtaget af Herren, *hvad jeg ogsaa har overgivet eder*, at den Herre Jesus i den nat, da han blev forraadt o. s. v.

Paulus har overgivet nadveren til de troende i Korint. Han har fulgt mesterens spor.

Det menighedsbegreb, som Jesus efterlod os, er dette: «Hvor to eller tre er sammen i mit navn, der er jeg midt iblandt dem.»

Til denne menighed har han ogsaa overgivet nadveren.

De førstet kristne praktiserede det ogsaa saaledes. De nød nadveren hjemme, i husene, på salen og i menighedsforsamlingen. Det vil sige overalt, hvor de troende var sammen og havde trang til at samles om dette maaltid.

— — — Vi mener ikke, at nadveren skal tages ud af kirkehuset. Den skal være der. Men det er ikke nok. De troende skal ogsaa have ret til at samles om den udenfor kirkehuset. Den er nemlig givet til dem. Og den skal kunne forvaltes af prest og af lægmænd, af lægmænd som af prest. Da er vi paa ordets grund.

Herren har aldrig i den nye pagt knyttet naademiddelforvaltningen til stand eller sted. Vi har heller ikke ret til at gjøre det. Det er den troende menigheds eiendom og ret.

Efter at årsmøtet i Egersund hadde teke stode til nattverdsspørsmålet, skreiv Andreas Lavik den 29. februar 1908:

VI MINDER OM

at det vestlandske indremissionsforbund har stillet sig neutralt i nadverspørgsmaalet.

Vi minder om, at det har stillet sig paa fordragelighedens standpunkt overfor alle inden vort samfund, der staar paa den gamle troes grund.

Vi minder om, at forbundet paa sit sidste aarsmøde stillede sig paa denne platform, fordi det er det samlende.

Det nytter ikke at kommandere nogen til at have samme opfatning om selskaber, reformspørgsmaal osv. Men det nytter at samles i enighed og kjærlighed for alle dem, der staar paa den gamle troesgrund.

Vi maa respektere hverandre, naar det gjælder spørgsmaalene, som er oppe, men som ikke berører vor fælles troesgrund. Kun der skilles vi. Ellers ikke.

Dersom vi ikke skal samles paa den fordragelighedens platform, da maa alt sønderrives.

Men der maa vi søge at samles. Og den aand, der var saa mægtig på Egersundsmødet, at ingen af os, som var med, vil glemme det, den var et forbud paa, at det kan lykkes til Guds ære og hans menigheds gavn.

SLUTNINGSORD

Etter det som her er skrevet, er det klårt:

1. Det vestlandske Indremisjonsforbund byggjer på Guds ord og den evangelisk-lutherske truedkjennning i samsvar med det som her er teke med av Pontoppidan.
2. Forbundet har aldri vore eit dissentarsamfund, og det vil freista halda stø kurs og klår front mot både dissentarsynet og den høgkyrkjelege, sakramentalistiske retning, som i dei seinare år har kome fram i skrift og tale.
3. Forbundet har stått i eit broderleg forhold til og brukt slike som det såg som utvalde reidskap frå Herren, endå om dei i ymse lærespursmål ikkje heilt og fullt har delt Forbundet sitt grunnsyn.

når dei elles ikkje i forkynning eller privat målmedvete har motarbeidd dette.

Det som er sagt i desse punkt har synt seg å vera til signing for Forbundet og til framgang for Guds rike.

Vi står sameinte attom det syn som her er målbore. Og me meiner at indremisjonsarbeidet mellom oss er best tent med å halda fram på denne grunn som her er lagd og etter desse retningsliner som her er oppstaka. Når det gjeld vårt Forbund, så meiner vi at det var Gud som førde det fram og let det ta form, og vi meiner vidare at han enno har bruk for det. Difor vil vi slutta opp om Forbundet og be om at Gud må leia oss i dagane som kjem både til å halda stø kurs når det gjeld lekmanslina og at han vil halda oppe mellom oss den vekkjande, broderlege og helgande ånd.

Til alle tider og i alle kristelege samanslutningar vil det vera to sider som ein må vera merksam på. Den eine er dei vedkjenningskrifter som kvar samskipnad byggjer på, og den andre er det åndens liv som fyller institusjonen. Det har ofte synt seg å vera vanskeleg å halda desse to i rett tilhøve til ein annan. I gjennombrotstider med vekkjingar og vårfriskt liv er ein oppteken av dette, og livet kan stundom bryta vedtekt og tradisjon. I slike tider har ein lett for å gløyma den plass vedkjenning og rett læra har. Når så lærespørsmålet atter melder seg, vil det lett verta strid, og ein går gjerne så heilt opp i denne at livet tek skade. Soga har mange og mørke prov på dette.

La oss difor ta oss i akt. Vi har hatt store og rike vitjingar av Guds ande i dei seinste mannsaldrar i vårt folk. Og det er ikkje til å løyna at læra og truvedkjenning stundom har vorte trengt undan i vurdering. Resultatet melder seg med uklårt syn som gjev høve til strid. Til å unngå denne er det vi har sett opp dette vesle skriv.

For at det ikkje skulle verta for langt, har vi teke med berre det som vi meiner er mest naudsynleg. Men vi står alltid til teneste med svar på spørsmål som ikkje er handsama her. Er dei av ålmenn karakter, vil det då vera best å få svara gjennom vårt blad «Sambaandet».

La oss vera merksame på at også dette høyrer med til vingardsarbeidet i Guds rike. Får Gud gjeva oss visdom og den rette broderånd, så skal det verta oss alle til hjelp og signing.

Men fredsens Gud, han som i kraft av ei æveleg pakts blod førde den store hyrdingen for sauene, vår Herre Jesus, opp frå det døde, han gjere dykk fulldugande i all god gjerning, så de kan gjera hans vilje, med di han verkar i dykk det som er til hugnad for han, ved Jesus Kristus! Honom vere æra i all æva! Amen. Eg bed dykk, brør, tak dette påminningsordet vel opp. Hebr. 13, 20–22.